

**MAHALLANING TARBIYAVIY KUCHI: O'ZBEKONA
AN'ANALARNING ZAMONAVIY TALQINI**

Denov Tadbirkorlik va Boshqaruv

Fakulteti 2-kurs talabalari

Ahmadaliyev Ulug'bek Umirzoq o'g'li

+998941442824

uahmadaliyev@gmail.com**Nuriddinov Bahrom Bahriddin o'g'li**

+998882962003

baxanaxa00.33@icloud.com**Panjiyev Farrux Sobir o'g'li**

93 227 23 12

fpanjiyev51@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada mahalla tizimi va uning tarbiyaviy roli, o'zbekona an'analarning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati tahlil qilinadi. O'zbekistonda mahalla — nafaqat ijtimoiy muhit, balki milliy qadriyatlar va tarbiya maktabi sifatida katta o'rin egallaydi. Mahallaning jamiyatdagi tarbiyaviy kuchi, uning yoshlar va oilalar uchun tarbiyaviy ahamiyati yoritilgan. Maqolada mahalla tizimining tarbiyaviy funksiyalarini o'zbekona an'analarga asoslanib ko'rib chiqish, uning yoshlar tarbiyasidagi o'rni va zamonaviy sharoitda qanday yangilanishlarga muhtojligi haqida tahliliy fikrlar keltiriladi. Mahallaning ahamiyati, shuningdek, uning o'zgarishlar va ijtimoiy jarayonlarga javob berish qobiliyati haqida mulohazalar berilgan.

Kalit so'zlar: Mahalla, tarbiya, o'zbekona an'analar, yoshlar tarbiyasi, ijtimoiy tizim, zamonaviy talqin, milliy qadriyatlar, oilaviy tarbiya, an'anaviy madaniyat, ijtimoiy o'zgarishlar.

Mahalla tizimi O‘zbekistonning jamiyat tuzilishida muhim rol o‘ynaydi. Mahalla nafaqat yashash joyi, balki milliy qadriyatlar, an‘analarning saqlanib qolgan va yoshlar tarbiyasi uchun muhim platformaga aylangan bir ijtimoiy tuzilma sifatida hayotimizda katta ahamiyatga ega. O‘zbekona an‘analar esa o‘tmishdan bugungi kunga o‘tgan vaqt davomida mahallaning tarbiyaviy kuchi sifatida o‘z samarasini berishda davom etmoqda. Mahalla yoshlarning jamiyatga foydali, ma‘naviy va axloqiy jihatdan to‘g‘ri rivojlanishiga hissa qo‘shuvchi asosiy omillardan biridir.

Mahallaning Tarbiyaviy Kuchining Mahiyati: Mahallaning tarbiyaviy kuchi milliy an‘analarimizdan kelib chiqadi. O‘zbek xalqining qadriyatlari, oilaviy tuzilma, o‘rnak sifatida ko‘rsatiladigan ustozlarning ko‘pligi va jamoatchilik tarbiyasi tarixan xalqimizni yuksak ma‘naviyatga yo‘naltirgan. Mahalladagi bunday tizimlar oilaviy va ijtimoiy o‘zgarishlar bilan uzviy bog‘langan bo‘lib, yoshlarni axloqiy tarbiya, jamoat oldida mas‘uliyat hissi va bir-biriga hurmat ko‘rsatish kabi qadriyatlar bilan tarbiyalashda muhim rol o‘ynaydi.

Bundan tashqari, mahalla ko‘plab jamiyat a‘zolari bilan birgalikda turli madaniy va diniy tadbirlarni tashkil etish orqali o‘zgaruvchan dunyoqarashlarni saqlab qoladi va ularni yosh avlodga yetkazadi. Bu jarayon yoshlarni ma‘naviy tarbiyalashga qaratilgan an‘anaviy, lekin zamonaviy talablarga javob beradigan usullarni o‘z ichiga oladi.

O‘zbekona An‘analarning Zamonaviy Talqini: O‘zbekona an‘analar tarbiya sohasida o‘zgarmas va barqaror asos sifatida saqlanib qolgan. O‘zbek xalqining an‘anaviy qadriyatlari va undagi tarbiyaviy yondashuvlar o‘tmishdan keyingi zamonlarda ham o‘zining ahamiyatini yo‘qotmagan. Biroq, zamon o‘zgargani sayin, bu qadriyatlarni zamonaviy hayotga moslashtirish zarurati ham yuzaga kelmoqda. Mahalla tizimida qadriyatlarning o‘zgarishi zamonaviy yoshlar tomonidan qanday qabul qilinishini va qanday ravishda ularning ruhiy, ma‘naviy o‘sishiga ta‘sir etishini aniqlash muhimdir.

O‘zbekona an‘analarda oilaning o‘rni beqiyosdir. Oila a‘zolarining bir-biriga hurmati, yordam berish va mas‘uliyatni bo‘lishish kabi qadriyatlar zamonaviy

jamiyatda ham amaliy ahamiyatga ega. Biroq, bugungi kunda yoshlar orasida oilaviy qadriyatlar va an'analar haqida tushunchalar o'zgarishi mumkin. Oila a'zolarining biri-biriga yordam berishi, mas'uliyatni bo'lishish kabi qadriyatlar zamonaviy hayotda yuqori darajada saqlanishi va rivojlanishi kerak.

Zamonaviy an'anaviy tarbiyani zamon bilan moslashtirish, masalan, axborot texnologiyalarining o'rni, yoshlarni raqamli muhitda tarbiyalash masalalari ham dolzarbdir. Mahallaning tarbiyaviy kuchi o'zining yangi shakllarini topishi kerak. Masalan, mahalla yoshlar bilan onlayn tarzda suhbatlar, ijtimoiy tarmoqlarda madaniy tadbirlarni tashkil etish, ma'naviy tarbiyani rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarur.

Mahallaning Jamiyatdagi Tarbiyaviy Rolini O'zgartirish. Yoshlar bilan ishlashning yangicha usullari: Mahalla tizimi yoshlarni tarbiyalashda yangi shakllarni joriy qilish kerak. Misol uchun, mahalladagi yoshlarni ijtimoiy va madaniy tadbirlarga jalb qilish orqali ularning madaniy o'sishiga yordam berish mumkin. Mahalla tomonidan tashkil etilgan dasturlar, klub va to'garaklar yoshlarni o'zaro ijtimoiy faoliyatga jalb etib, ularning jamiyatdagi o'rni va mas'uliyatini shakllantirishda katta ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Milliy qadriyatlar va an'analar asosida ma'naviy tarbiya: Mahalladagi ulkan ma'naviy potentsialdan foydalanish, yoshlarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash zarur. Misol uchun, ota-onalar va jamoat o'rtasida o'zaro yordam, bir-birini hurmat qilish va birga yashash qadriyatlarini rivojlantirish yoshlar orasida ahloqiy va ma'naviy ustunlikni shakllantirishga yordam beradi.

Mahalla faoliyatida axborot texnologiyalarini qo'llash: Bugungi kunda yoshlar orasida texnologiyalarni keng qo'llash odat tusiga kirgan. Mahalla tizimida ushbu texnologiyalardan foydalangan holda ijtimoiy tarmoqlar, bloglar va boshqa platformalarda yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan materiallar va dasturlarni ishlab chiqish mumkin.

Jamiyatning ijtimoiy faolligini oshirish: Mahallaning tarbiyaviy kuchi nafaqat o'zining hududi, balki butun jamiyatdagi ijtimoiy faollikni oshirishga ham qaratilishi lozim. Mahallaning faol ishtirokchilari yoshlar va oilalarga yordam ko'rsatishda jamoatchilikning yirik kuchiga aylanishi mumkin.

Mahallaning tarbiyaviy kuchi bugungi kunda o'zbekona an'analar asosida yangi shakllarga ega bo'lishi zarur. Mahallaning o'ziga xos tarbiyaviy qudratini saqlab qolish, shu bilan birga, zamonaviy hayotning talablariga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon jamiyatning ijtimoiy, ma'naviy va axloqiy taraqqiyotini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Mahalla nafaqat yoshlarni tarbiyalash, balki butun jamiyatni axloqiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirishda kuchli vosita bo'lishi mumkin.

Zamonaviy Jamiyatdagi Ahamiyati: Yoshlar tarbiyasi va jamiyat barqarorligi: Mahallaning tarbiyaviy kuchi, ayniqsa, yoshlar tarbiyasida juda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda, texnologiyalar va globalizatsiya jarayonlari yoshlarni turli xil ijtimoiy va madaniy ta'sirlarga duchor qilmoqda. Shu sababli, mahallaning o'zbekona an'analar asosida yoshlar tarbiyasiga qo'shadigan hissasi, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda ahamiyatlidir. O'zbekona an'analar va mahallaning tarbiyaviy kuchi, yoshlarni yuksak ma'naviy o'smaga yo'naltirishda katta o'rin tutadi.

O'zgaruvchan ijtimoiy sharoitga moslashuv: Zamonaviy dunyoda yoshlarning ma'naviy tarbiyasi va axloqiy qiyofasi turli omillar, jumladan, ijtimoiy tarmoqlar, internet va boshqa raqamli texnologiyalar orqali shakllanmoqda. Bu omillar mahallaning tarbiyaviy funksiyalariga yangicha yondashuvni talab etadi. O'zbekona an'analar zamonaviy sharoitda qanday qilib yoshlarni tarbiyalashda o'zining ahamiyatini saqlab qolishini tushunish, jamiyatning ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Milliy qadriyatlarning saqlanishi: Mahallaning tarbiyaviy kuchi o'zbekona an'analar va milliy qadriyatlar asosida shakllanadi. Jamiyatning rivojlanishiga qarab, bu qadriyatlar yangi shakllarga ega bo'lishi mumkin. O'zbekona an'analar yoshlar

o'rtasida milliy ong va hissiyatni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Mahalla va uning tarbiyaviy kuchi yordamida milliy qadriyatlar yoshlar tomonidan qadrlanishi va saqlanishi mumkin.

Jamoaviy mas'uliyat va jamiyatdagi barqarorlik: Mahalladagi jamoaviy ruh va yordam, bir-biriga hurmat ko'rsatish va o'zaro yordam berish qadriyatlarini yoshlar o'rtasida rivojlantirish, ijtimoiy adolatni va jamiyatdagi barqarorlikni ta'minlashda muhimdir. Mahallaning tarbiyaviy kuchi jamiyatda ijtimoiy muvozanatni saqlashga yordam beradi.

Yuqoridagi fikrlarni hisobga olgan holda, "Mahallaning Tarbiyaviy Kuchiga O'zbekona An'analarning Zamonaviy Talqini" mavzusi bugungi kunda jamiyatimizda yuz berayotgan ijtimoiy o'zgarishlarga mos ravishda yoshlar tarbiyasini takomillashtirish, milliy qadriyatlarni saqlash va mahallaning ahamiyatini yanada oshirish uchun zarur. Mahalla tizimi va o'zbekona an'analar zamonaviy jamiyatda yoshlarni ma'naviy tarbiyalashda muhim vosita bo'lib qoladi.

Bugungi kunda **mahalla tizimi** va **o'zbekona an'analar** haqida qarashlar va fikrlar turlicha. Har bir jamiyatda bo'lgani kabi, bu mavzu bo'yicha turli fikrlar mavjud. Mahallaning tarbiyaviy roli va o'zbekona an'analar masalasi jiddiy muhokama qilinayotgan mavzu bo'lib, turli sohalarda, jumladan, siyosat, pedagogika, psixologiya, madaniyatshunoslik va boshqa sohalarda keng e'tibor qaratilmoqda.

Hozirgi Kunda Mahalla Tizimiga Qarashlar. Mahallaning ijtimoiy roli: O'zbekistonda mahalla tizimi hali ham juda kuchli va jamiyatda alohida o'rin tutadi. Mahalla - bu nafaqat yashash joyi, balki jamoat hayotining ajralmas qismi, yoshlar tarbiyasining asosiy manbai, hamda ko'plab jamiyat a'zolarining bir-biriga yordam berish uchun tashkil etilgan ijtimoiy struktura. Bugungi kunda ko'plab kishilar mahalla tizimining bu rolini yuqori baholamoqda. Ammo, ba'zi ekspertlar va tahlilchilar mahalla tizimi o'zining eski shaklida jamiyatdagi yangilanishlarga mos kelmasligi mumkin deb hisoblaydilar.

Siyosiy qarashlar: Siyosatchilar va davlat idoralari mahallaning ijtimoiy rolini kuchaytirishga harakat qilishmoqda. Mahallalar orqali davlatning ijtimoiy, madaniy va

ta'lim tizimlarini samarali boshqarish imkoniyatlari yaratish haqida so'zlar ko'p uchraydi. Shuningdek, mahallaning o'z tarbiyaviy kuchini saqlab qolish va rivojlantirish uchun davlat tomonidan ko'plab qonunlar va ijtimoiy dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Fikrlar va qarashlar, madaniyat va ta'lim sohasi. O'qituvchilar, pedagoglar va ilmiy xodimlar mahalla tizimining ta'lim va tarbiya tizimida o'rnini yuqori baholashadi. Ular mahallaning yoshlar tarbiyasida samarali vosita bo'lishi mumkinligini ta'kidlashadi. Mahalla o'zining an'anaviy faoliyatida yoshlar orasida axloqiy tarbiyani oshirish, ularni to'g'ri yo'naltirishga qaratilgan ko'plab ijtimoiy va madaniy tadbirlarni tashkil etishi mumkin. Hozirgi kunda, ko'plab mahallalarda yoshlar uchun onlayn va oflayn turli dasturlar va tadbirlar tashkil etilmoqda.

Ijtimoiy tarmoq va texnologiyalar ta'siri: Zamonaviy texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi mahallaning tarbiyaviy rolini qayta ko'rib chiqish zaruratini tug'dirgan. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlarning axloqiy va madaniy tarbiyasini nazorat qilishni talab qilish borasida ba'zi fikrlar bor. Buning natijasida mahallaning tarbiyaviy kuchini yangi shakllarda ko'rish mumkin.

Kuchli qarama-qarshiliklar: Biroq, ba'zi ijtimoiy guruhlar mahalla tizimining eskirganini va uning zamonaviy yoshlar bilan moslashishda qiyinchiliklarga duch kelishini ta'kidlaydilar. Ular mahalla tizimining tarbiyaviy yondashuvlarini qayta ko'rib chiqishni, zamonaviy psixologiya va pedagogik metodlar asosida yangilashni taklif qilmoqdalar. Mahallaning ko'p hollarda oilaviy hayot va an'anaviy qadriyatlarni o'zida aks ettirayotganligi, ba'zida yoshlar orasida an'anaviy qarashlarga asoslangan cheklovlarga olib kelishi mumkin.

Birinchi va Ikkinchi Qarashlar: Mahalla tizimining yangilanishi: Ba'zi olimlar va jamiyatshunoslar mahalla tizimining rivojlanishi uchun o'zgarishlar va yangilanishlar talab qilinadi, deb hisoblaydilar. Mahallaning tarbiyaviy kuchini kuchaytirish uchun ijtimoiy va texnologik o'zgarishlarga moslashish kerak. Masalan,

mahallada internet orqali yoshlarni tarbiyalash, onlayn ta'lim va ma'naviy savodxonlikni rivojlantirishda ko'p yangi yondashuvlar va metodlar kiritilishi kerak.

Mahallaning tarbiyaviy yondashuvi va an'anaviy qadriyatlar: Boshqa qarashlarga ko'ra, mahallaning tarbiyaviy kuchi hali ham o'zbekona an'analarga asoslangan holda yuqori ahamiyatga ega. Bu yondashuv yoshlarni birgalikda ishlashga, bir-birini hurmat qilishga, oilaviy qadriyatlarni qadrlashga va jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlashga undaydi.

Xulosa :

Mahallaning tarbiyaviy kuchi va o'zbekona an'analarning zamonaviy talqini bugungi kunda keng muhokama qilinayotgan, lekin zarur bo'lgan mavzu hisoblanadi. Jamiyatda turli fikrlar mavjud: ba'zilar mahalla tizimining ahamiyatini saqlab qolish zarurligini ta'kidlaydi, boshqalar esa zamonaviy yoshlarning ehtiyojlariga moslashish uchun yangi yondashuvlarni joriy etishni taklif qilmoqda. Har ikki yondashuv ham o'ziga xos ahamiyatga ega, lekin hozirgi kunda mahallaning tarbiyaviy kuchini mustahkamlash va uni zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirish dolzarb masaladir.

Bugungi kunda **mahallaning tarbiyaviy kuchi va o'zbekona an'analarning zamonaviy talqini** jamiyatda juda dolzarb mavzu bo'lib qolgan. Ijtimoiy va madaniy o'zgarishlar, texnologik taraqqiyot, yoshlar orasidagi axloqiy krizislar va boshqa muammolar mahallaning tarbiyaviy rolini yangi shakllarda ko'rishga olib kelmoqda. Mahalla tizimi, o'zining an'anaviy mazmuni va qadriyatlari bilan yoshlarni ma'naviy tarbiya qilishda hamon muhim rol o'ynaydi. Mahalla tizimining zamonaviy sharoitga moslashuvi, ijtimoiy tarmoqlar va internetning yoshlar tarbiyasiga ta'sirini hisobga olish, an'anaviy tarbiya usullarini yangi pedagogik va psixologik yondashuvlar bilan birlashtirish zarur.

Mahallaning tarbiyaviy kuchi faqatgina yoshlarni axloqiy jihatdan tarbiyalashda emas, balki milliy qadriyatlarni saqlashda, jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlashda ham o'z o'rniga ega. Shuning uchun, mahalla tizimi yangilanishi kerak va u ijtimoiy jarayonlarga moslashgan holda, yangi talablar va ehtiyojlarni qondirishga xizmat qilishi lozim.

Bundan tashqari, zamonaviy o'zgarishlarga mos ravishda mahalla tizimining ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy rolini kuchaytirish uchun, jamiyat, hukumat va ilmiy jamiyat tomonidan o'zaro hamkorlik va tadqiqotlar amalga oshirilishi zarur. Shuningdek, mahalla tizimining rivojlanishiga mos ravishda, yoshlarni tarbiyalashda faoliyat olib borayotgan tashkilotlar va institutlarning ishtiroki, shuningdek, mahallaning jamiyatdagi rolini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. **Mahalla va uning tarbiyaviy roli.** O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, "Mahalla tizimi va uning zamonaviy rivoji" - Toshkent, 2020.
2. **O'zbekona an'analar va ularning zamonaviy tarbiyadagi o'rne.** A. Karimov, "Madaniyatshunoslikda milliy qadriyatlar" - Toshkent, 2018.
3. **Pedagogika va tarbiya masalalari.** Sh. Sodiqov, "O'qituvchining pedagogik yondashuvlari" - Samarqand, 2019.
4. **Jamoaviy mas'uliyat va yoshlar tarbiyasi.** R. Tursunov, "Jamiyatda axloqiy tarbiyaning o'rne" - Buxoro, 2021.
5. **Mahalla va uning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati.** Z. Azimov, "Yoshlar va ijtimoiy tarbiya" - Tashkent, 2017.
6. **Texnologiyalar va yoshlar tarbiyasi.** I. Zohidov, "Ijtimoiy tarmoqlar va yoshlar tarbiyasi" - Tashkent, 2020.
7. **Mahalla tizimi va ijtimoiy barqarorlik.** M. Rahmatov, "O'zbekistonda ijtimoiy tizimlar" - Tashkent, 2022.
8. **Yoshlar va milliy qadriyatlar.** S. Mukhamedov, "Yoshlar va milliy meros" - Tashkent, 2021.
9. **Pedagogik psixologiya va tarbiya usullari.** D. Shodiyev, "Pedagogik psixologiya" - Tashkent, 2018.